

# Auteursrecht geen onoverkomelijk obstakel

**P.B. Hugenholtz**

hoogleraar auteursrecht, Universiteit van Amsterdam<sup>1</sup>

**Bernt Hugenholtz was advocaat toen het kennismanagement nog in de kinderschoenen stond. Als auteursrechthoogleraar loopt hij kort de diverse kennisbronnen langs. Hij concludeert dat het auteursrecht voor het kennismanagement in de advocatuur geen onoverkomelijk obstakel hoeft te zijn.**

Het eerste klusje dat ik in de advocatuur te doen kreeg, leek betrekkelijk eenvoudig: maak een appèldagvaarding. Er hoefden geen grieven bij en er waren geen procesrechtelijke complicaties. Maar ik – net gepromoveerd op het auteursrecht – had geen flauw idee hoe zo'n ding er uit moest zien. Gelukkig was er een hulpvaardige secretaresse; ze had er toevallig net een in een ander dossier gemaakt. Trots leverde ik mijn concept in bij mijn patroon. Vijf minuten later werd ik bij hem ontboden. Hij keek me verbijsterd aan: er zaten zeven kapitale blunders in, waaronder de verkeerde geïntimeerde en het foute hof. Sindsdien ben ik erg voorzichtig met het gebruik van andermans knowhow.

Kennismanagement in de advocatuur? Toen ik in 1998 de balie vaarwel zei, was daar geen sprake van. Nou ja, er werd wel eens

over vergaderd, door een commissie onder leiding van een compagnon die op een zijspoor was gezet, maar de facto bleef het kennismanagement beperkt tot het beheer van het eigen, troebele geheugen, de onbegrijpelijke harde schijf en de al even ontoegankelijke dossierkast. Of erger: de tientallen dossierkasten waarin de advocaten hun eigen knowhow-mapjes – vaak met identieke inhoud – hadden verzameld en voor zichzelf hielden. Het delen van kennis gaat niet iedere advocaat even goed af.

## **PUBLIEK DOMEIN**

Auteursrechtelijke problemen? Die zijn er natuurlijk ook, al verbleken ze bij de praktische bezwaren van kennismanagement. Maar vooruit. Laten we ervan uitgaan dat het kantoor beschikt over een eigen knowhow-data-

bank, die via het lokale netwerk of het intranet toegankelijk is. In de databank zijn allerlei documenten opgenomen: wetten, rechtspraak, notities en adviezen, checklists, contractmodellen, standaarddagvaardingen en rekesten en andere *best practices*. Voorzover de documenten inhouse ontworpen zijn – door een advocaat of paralegal in dienstverband – is er weinig aan de hand. Op grond van art. 7 van de Auteurswet komt het auteursrecht op werken die in dienstverband gemaakt zijn toe aan de werkgever, tenzij daarover in de arbeidsovereenkomst iets anders is bepaald.

Evenmin problematisch is het opnemen in het knowhow-systeem van materiaal dat tot het publieke domein behoort, zoals wetten, verdragen, besluiten en rechterlijke uitspraken, waarop op grond van art. 11 Auteurswet geen auteursrecht bestaat. Maar dat betekent

## Auteursrechtelijk beschermd materiaal beschikbaar stellen via het intranet van een kantoor, is een vorm van auteursrechtelijk 'openbaar maken'

niet dat wetten-bundels of jurisprudentieverzamelingen zomaar kunnen worden ingescand. Op 'verzamelwerken' rust ingevolge art. 5 Auteurswet auteursrecht, ook al zijn de verzamelde documenten op zichzelf auteursrechtvrij. Het auteurschap van de samensteller is gelegen in de selectie van de wetten of uitspraken, de inkorting, de samenvatting, het maken van kopjes, enzovoort. Op annotaties rust bovendien auteursrecht van de annotatoren. En zelfs een ongesorteerde verzameling van wetten, uitspraken of andere gegevens kan voorwerp zijn van intellectuele eigendom. Het databankenrecht, dat wij danken aan een Europese richtlijn uit 1996, beschermt alle mogelijke verzamelingen waarin 'substantieel geïnvesteerd' is, ook al is er van auteursrechtelijke originaliteit geen sprake.

Publicaties van de overheid vormen een lastige tussencategorie tussen publiek en privaat domein. Op grond van art. 15b Auteurswet is verdere openbaarmaking of verveelvoudiging hiervan toegestaan, tenzij het auteursrecht uitdrukkelijk is voorbehouden. Dat is bij Kamerstukken gelukkig niet het geval, maar wel bij veel andere overheidspublicaties. Tot het publiek domein behoren in elk geval alle werken waarvan de makers meer dan zeventig jaar geleden zijn overleden; de verzamelde werken van W.L.P.A. Molengraaff (1858-1931), de geestelijke vader van de maatschappelijke zorgvuldigheid, kunnen dus zonder auteursrechtelijke risico's in de databank worden opgenomen.

### 'OPENBAAR MAKEN' VIA HET INTRANET

Hoe zit het nu met werken waarop wel auteursrecht van derden rust? Waarom zouden die in ons knowhow-systeem geen plaatsje mogen krijgen? De databank is toch besloten, dat wil zeggen niet voor het algemeen publiek bestemd? Dat moge zo zijn, maar het recht van openbaarmaking, waarover de rechthebbende uit hoofde van de Auteurswet beschikt, reikt verder dan de openbare sfeer. Het via een intranet of ander besloten net beschikbaar stellen van auteursrechtelijk beschermd materiaal, ook al is het enkel bestemd voor de advocaten die aan één kantoor verbonden zijn, is 'openbaar maken' in auteursrechtelijke zin.<sup>2</sup> De databank waarin de kennis ontsloten wordt, mag dus geen materiaal bevatten waarop auteursrechten van derden drukken, tenzij daarvoor toestemming is verleend. Het inscannen van alle 'Modellen voor de rechtspraktijk' valt dus af te raden.

Indien het kantoor met de informatieverancier een licentieovereenkomst heeft afgesloten waarin toestemming wordt verleend voor gebruik op het kantoorintranet, is er geen probleem. Als de licentie tot één gebruiker is beperkt, loopt het kantoor echter een risico. De algemene voorwaarden van Kluwer<sup>3</sup> illustreren dit:

'Het Product mag slechts worden gebruikt (a) door personen die vallen binnen de categorie(ën), of genoemd zijn bij naam en (b) door ten hoogste het aantal gebruikers en (c) op de apparatuur en/of infrastructuur, een en

ander zoals omschreven in de Licentie-overeenkomst. Bij gebreke van zodanige omschrijving in de Licentie-overeenkomst mag het Product slechts worden gebruikt door één natuurlijke persoon en slechts op de apparatuur respectievelijk infrastructuur waarop het Product voor het eerst is geïnstalleerd respectievelijk gebruikt.'

### KNIPSELKRANTEN

Tot het kennismangement behoort van oudsher ook de knipselkrant, vroeger een gestencilde vod met knip- en plakwerk uit de dagbladen, tegenwoordig een elektronische attenderingsdienst. Over de auteursrechtelijke aspecten van de papieren knipselkrant is in het verleden tot de Hoge Raad aan toe gestreden. Als wij de Hoge Raad moeten geloven – maar er zijn er die dat niet doen – is het 'knipselen' uit kranten en tijdschriften zonder toestemming geoorloofd.<sup>4</sup> Dat geldt niet voor elektronische knipselkranten, zo blijkt uit een Amsterdams vonnis uit 2002.<sup>5</sup> Wat weer wel mag, en op internet inmiddels is uitgegroeid tot een populair verschijnsel, is nieuwssignalering door middel van hyperlinks; volgens de Rotterdamse President mag dat zonder toestemming van de 'bron', zelfs als de kopjes van de artikelen worden overgenomen.<sup>6</sup>

De wettelijke beperking van het auteursrecht laten met dat al veel ruimte voor diverse functies van het kennismangement, al blijft voor het online beschikbaar stellen van auteursrechtelijk beschermd materiaal de toestemming van de rechthebbende vereist.

De conclusie van deze korte analyse moge duidelijk zijn: mocht het toch niks worden met het kennismangement in de advocatuur, dan ligt dat niet aan het auteursrecht. ●

### NOTEN

- 1 P.B. Hugenholtz was van 1990-1998 advocaat in Amsterdam.
- 2 Zie art. 3 lid 1 van de Europese Auteursrechtlijn; anders nog P.B. Hugenholtz, *Auteursrecht en information retrieval*, Deventer: Post Scriptum Reeks 1982, p. 46-47.
- 3 Te vinden op [www.kluwer.nl/modules/over\\_kluwer/statics/alg-voorwaarden-text.html](http://www.kluwer.nl/modules/over_kluwer/statics/alg-voorwaarden-text.html).
- 4 HR 10 november 1995, NJ 1996, 177.
- 5 Rb. Amsterdam 4 september 2002, AMI 2003/1, p. 22.
- 6 Pres. Rb. Rotterdam 22 augustus 2000, *Informatierecht/AMI 2000/10*, p. 207-210.